

N:o 23.

Ank. till Riksd. kansli den 23 april 1894, kl. 3 e. m.

*Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5,
i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl.
Maj:t med begäran om ändring i förordningen angående
försäljning af vin och maltdrycker m. m. den 24 ok-
tober 1885.*

Uti en inom Andra Kammaren väckt och till utskottets behandling hänvisad motion, n:o 60, i hvilken herrar J. A. Lundström, J. E. Nordin, E. Eriksson, Halvar Eriksson och O. Walter hafva instämt, föreslår herr C. G. Thor:

»att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t tacktes låta i kongl. förordningen angående försäljning af vin, malt-drycker, kokadt kaffe och andra tillagade icke spirituösa drycker af den 24 oktober 1885 införa bestämmelser om att, vid oloflig utskänkning af vin eller maltdrycker eller oloflig försäljning å landet af vin eller malt-drycker för afhemtning till mindre myckenhet än tio liter, det i för-säljningslokalen befintliga parti af den dryck, som utgjort föremål för försäljningen tillika med kärl, som för dess afhemtning äro tjenliga, skall vara underkastadt beslag och dömas förbrutet.»

Detta förslag motiveras sålunda:

»En mångårig erfarenhet har visat, att nuvarande straffbestämmelser för oloflig försäljning af vin och maltdrycker icke i nämnvärd mån kunna afskräcka från utöfvandet af denna mycket skadliga handtering. Behovet af strängare straffbestämmelser härutinnan tog sig ock uttryck uti en vid 1892 års riksdag af herr Ölander uti Första Kammaren väckt motion om, att vid dylik oloflig försäljning det uti försäljningslokalen befintliga parti af öl och vin måtte få tagas i beslag och dömas förbrutet. Motiveringen till nämnda motion lyder:

»Enligt 12 § i kongl. förordningen angående försäljning af vin, malt-drycker, kokadt kaffe m. m. af den 24 oktober 1885 straffas den, som utan att hafva i stadgad ordning dertill erhållit rättighet, utskänker vin eller maltdrycker eller på landet idkar försäljning af vin för afhemtning till mindre myckenhet än tio liter, med böter till olika belopp, allt efter som den olofliga försäljningen är att hänföra till första, andra eller tredje resan. För den, hvilken blott en och annan gång, lockad af ett tillfälligt begär efter eller behof af vinst, gör sig skyldig till berörda öfverträdelse, torde nog ett dylikt bötesstraff vara tillfyllestgörande och fullt motsvara förseelsens storlek. Men i den mån lagöfverträdaren inser, hvilken vinst en fortsatt utöfning af den lagstridiga försäljningen kan bereda honom och härmed jemför det ringa bötesbeloppet eller det korta fängelsestraff han, i händelse att, såsom i de flesta fall är vanligt, tillgång till böternas gäldande saknas, har att undergå, skall han säkerligen icke af ett sådant straff afhållas från att fortgå med en så vinstgifvande affär.

Denna min uppfattning är ingalunda grundad på några lösa antaganden, utan på verklig erfarenhet. Jag har sett mångfaldiga exempel på att lönkrögare oaktadt upprepade bötesansvar, fullkomligt obekymrade härom, fortsatt med och nästan som ett yrke bedrifvit denna för det allmänna skadliga näring. Ett åtal kan i allmänhet ej afdömas omedelbart. Flera ting på landet åtgå för målets utredning och styrkande af den åtalade förseelsen. På de orter således, der endast tvenne ting om året hållas, kunna flera år förgå, innan utslag faller och förseelsen blir bestraffad; men under tiden pågår försäljningen. Några veckors, en månads eller i allra värsta fall två månaders enkelt fängelse hvart tredje eller fjärde år anser den praktiske lönkrögaren vara ett ringa offer för den vanligen ganska stora vinst, försäljningen medför. Och äfven under den tid, han aftjenar straffet, ligger rörelsen ingalunda nere; den förestås då

af en eller annan af hans husfolk, till dess husbonden blir i tillfälle att själf ånyo öfvertaga utöfningen af densamma.

Att det för öfverträdelse af nu uppgifna beskaffenhet stadgade ansvar sålunda icke motsvarar sitt ändamål, torde vara uppenbart. Ett strängare straff eller en svårare straffart kan dock i fråga om en dylik förseelse ej gerna vara lämpligt eller med rättsmedvetandet öfverensstämmande; men jag föreställer mig, att, om åklagaren medgäfvos rätt att, i likhet med hvad i fråga om oloflig försäljning af bränvin finnes föreskrifvet, taga i beslag det parti vin eller maltdrycker, hvarifrån försäljningen eger rum, en dylik bestämmelse skulle bättre än någon annan förhindra förseelsens upprepande och utgöra ett kraftigt botemedel mot olagligheter af ifrågavarande beskaffenhet. Något lämpligare straffmedel kan väl ej heller tänkas än det, som för öfverträdaren tillintetgör det mål, som varit med öfverträdelsen afsedt.»

Herr Ölanders motion blef af det tillfälliga utskott, till hvilket den blef hänvisad, tillstyrkt, men af Första Kammaren afslagen. De skäl, som uti kammaren anfördes mot motionen, anser jag emellertid icke vara af den betydelse, att de berättigat ett afslag å densamma, hvarför jag dristar att, med hänvisning till förut nämnda motivering, nu väcka frågan till lif uti Andra Kammaren. Detta så mycket mera som det sedan den tiden med största tydlighet visat sig, att strängare straffbestämmelser uti berörda fall äro absolut nödvändiga, om ej denna olofliga försäljning skall ohejdadt utveckla sig, till stor skada för de samhällen, der dessa lagöfverträdelser ega rum.»

Ett alldeles lika förslag har blifvit framlagdt i Första Kammaren genom en motion (n:o 11) af herr *A. H. Ölander*, som i år förnyat sin motion från 1892 och till stöd därför åberopat samma skäl som då, och för hvilka här ofvan redogjorts. Såsom ytterligare skäl har herr Ölander tillagt följande:

Under den tid, som derefter förflutit, har emellertid, åtminstone inom den ort jag representerar, det sig allt mer utbredande lönkrögeriet än ytterligare gifvit stöd åt de skäl, jag för min motion anförde, och visat de nuvarande straffbestämmelsernas magtlöshet att i ofvanberörda afseende åstadkomma någon förbättring. Behofvet af en straffpåföljd, som, utan att förhöja sjelfva straffet eller förändra dess art, likväl beröfvade den

brottslige den af hans olagliga handtering beräknade vinsten, har gjort sig mer och mer gällande, och man har därför anmodat mig att förnya den motion i ämnet, jag vid 1892 års riksdag framställde.

Jag har så mycket mindre velat undandraga mig att tillmötesgå denna anmaning, som jag icke funnit mig öfvertygad af de skäl för afslag å motionen, som vid 1892 års riksdag åberopades och då bestämde Första Kammarens beslut i frågan.»

Detta herr Ölanders förslag har blifvit tillstyrkt af Första Kammarens tillfälliga utskott n:o 1, som anslutit sig till hans motivering och derefter yttrat:

»Utskottet, som inhemtat, att liknande svårigheter att med nuvarande straffbestämmelser bekämpa den olagliga försäljningen af vin och malt-drycker egde rum jemväl å andra orter inom riket än den, hvilken af motionären representerades, anser lika med motionären den af honom föreslagna straffpåföljden vara ett mera verksamt korrektiv mot förseelser af nämnda slag än ett förhöjande af sjelfva det straff, som i sådant afseende nu finnes stadgadt derå, och hvilket, om det skulle motsvara sitt ändamål, måste till art och storlek försvåras på ett sätt, som kanske icke fullt motsvarade förseelsens i sig sjelf lindriga, men till sina följder skadliga beskaffenhet. Utskottet vill dessutom erinra om att den nu föreslagna straffpåföljden icke är något nytt och oförsökt, utan en påföljd, som jemväl finnes stadgad ej mindre vid oloflig försäljning af brännvin och andra spritdrycker än äfven i fråga om de flesta andra otillåtna försäljningar af varor, hvilkas föryttrande till följd af deras beskaffenhet staten ansett nödigt att till det allmännas bästa mer eller mindre inskränka. Utskottet föreställer sig äfven, att en dylik straffpåföljd genom den utsigt till ersättning för kostnader och besvär, som derigenom beredes vederbörande åklagare, skulle utgöra en kraftig eggelse för dessa att egna en mera noggrann tillsyn öfver förbrytelser af ifrågavarande slag, än som nu kan vara förhållandet, då deras besvär och möda i sådant afseende i vanliga fall äro förenade med uppoffringar för dem sjelfva utan att ändock leda till det åsyftade målet.»

Utskottet tillstyrkte alltså en skrivelse till Kongl Maj:t af *samma form och innehåll*, som motionärerna begärt.

Emot detta utskottets beslut anmälades *reservation*

»af herrar *Lothigius* och *Fagerholm*, hvilka ansett, att

enär, såsom under debatten i Första Kammaren öfver denna fråga vid 1892 års riksdag erinrades, den moderna rigtningen i denna fråga om de

straffarter, som efter allmän strafflag må ådömas, går ut derpå, att i allmänhet borttaga konfiskationsstraffet, såsom otjenligt och orättvist, och det icke kan vara skäl att i den ekonomiska lagstiftningen utsträcka användandet af en straffart, som man i den allmänna strafflagen söker inskränka; och

enär konfiskationsstraffet för oloflig försäljning af vin och maltdrycker synes vara särskildt olämpligt, i det att en jemförelsevis obetydlig förseelse, begången i en stor vinhandel, skulle medföra en högst betydande förlust för innehafvaren, under det att den, som yrkesmessigt bedrefve oloflig handel med vin och maltdrycker, kunde undgå känbar verkan af straffet, blott genom att anordna så, att i sjelfva försäljningslokalen förvarades endast en obetydlig quantitet af ifrågavarande varor,

utskottet bort afstyrka motionen.»

Då förutnämnda betänkande den 11 dennes föredrogs till afgörande i Första Kammaren, afslogs utan votering såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Kongl. förordningen angående försäljning af vin, maltdrycker m. m. den 24 oktober 1885 stadgar i sin nu varande lydelse:

12 §. 1. »Den, som, utan att hafva i stadgad ordning dertill erhållit rättighet, i stad eller på landet utskänker vin eller maltdrycker eller på landet idkar försäljning af vin eller maltdrycker för afhemtning till mindre belopp än tio liter, böte första gången från och med fem till och med femtio kronor och andra gången från och med femtio till och med ett hundra kronor. Sker det tredje gången eller oftare, vare bot från ett hundra till och med två hundra kronor. Har förbrytelse, hvarom nu är sagdt, skett å söndags- eller helgdag, ökas straffet med böter från och med fem till och med tjugufem kronor.»

Mom. 3. »Fortsätter någon sin rörelse, sedan tillstånd dertill enligt 2 § 2 mom. eller 11 § återkallats eller förbud deremot jemlikt 14 § 1 eller 2 mom. honom delgifvits eller han blifvit af domstol dömd förlustig sin näringsrätt, böte dubbelt emot hvad i 1 mom. för hvarje fall är sagdt.»

21 §. 1. »Den, som, under tid, då han är stäld under tilltal för för-

brytelse mot denna förordning, fortsätter samma förbrytelse, skall, när han härtill lagligen varder förvunnen, för hvarje gång stämning därför utfärdats och delgifvits, fällas till de böter, som för sådan förbrytelse äro stadgade.»

De böter, som enligt dessa §§ kunna ådömas, eller det fängelse intill 2 månader, hvartill de ådömda böterna kunna förvandlas, torde väl i allmänhet motsvara förseelser af ifrågavarande art, helst då hänsyn tages dertill, att de drycker, som motionen närmast afser, d. v. s. maltdrycker, få tillverkas af hvem som helst utan någon kontroll och utan någon tillverkningsafgift, och äfven vid tillverkningsstället fritt hållas till salu till hvad myckenhet som helst och fritt kringföras till försäljning samt lika fritt som andra handelsvaror utminuteras utan annan inskränkning än den, att för utminutering till mindre myckenhet än tio liter samt för utskänkning erfordras särskildt tillstånd i *ordningens* intresse. Men om utöfver böterna »beslag» skulle ega rum, så skulle uppenbarligen derigenom straffet »till art och storlek försvåras på ett sätt, som kanske icke fullt motsvarade förseelsens i sig själf lindriga beskaffenhet». Konfiskationsstraffet skulle dessutom verka *orättvist* i sådana fall, då den ene drabbades hårdare, men en annan lindrigare för likadan förseelse.

I de flesta fall skulle det ock komma att bero af *slumpen*, huruvida straffet blefve hårdare eller svagare. Hade en ölhandlare nyss fått hem sitt lager, blefve beslaget stort, men vore lagret till större delen utsåldt, blefve beslaget litet.

Vidare vore det ju för säljaren en lätt sak att undgå detta straff genom att anordna så, att i själfva försäljningslokalen hölles endast en obetydlig quantitet af ifrågavarande varor, medan det egentliga förrådet förvarades å annan lokal, egen eller andras.

Huru skulle för öfrigt förfaras med ett beslagtaget parti öl? Skulle beslagtagaren genast sälja det eller skulle han förvara det, tills målet blifvit vid domstol afgjort, hvilket kan dröja två eller tre år kanske? Denna sak är i motionen icke vidrörd. Enligt nu gällande bestämmelser rörande beslagtaget gods kunde utgången blifva den, att allmänna åklagaren tillskyndades förlust i stället för vinst och sålunda icke erhöle den uppmuntran, som skulle ligga i beslagsrätten.

Genom hvad här ofvan blifvit anfördt anser utskottet sig hafva påvisat, att konfiskationsstraff för oloflig försäljning af vin och maltdrycker är olämpligt. Utskottet hemställer för den skull,

att motionen icke må föranleda till någon kam-
marens åtgärd.

Stockholm den 23 april 1894.

Å utskottets vägnar:

O. W. REDELIUS.
